

Verlag Auditcommissie permanent Geluidsmmeetnet (PGMN) vliegbasis Leeuwarden tbv COVM 11 mei 2026

Algemeen:

De Auditcommissie (AC) vergaderde het afgelopen half jaar drie keer. Daarnaast werd er met vertegenwoordigers van de vliegbasis en het Nationaal Lucht en Ruimtevaartlaboratorium (NLR) vergaderd over optimalisering startprofiel F-35. De Auditcommissie kwam nog eens twee keer bij elkaar om de geluidsniveaus in kaart te brengen en de vluchten met en zonder naverbrander te vergelijken. Op 15 april hebben we een vergadering gehad met de omliggende dorpen/wijken en de vliegbasis over de uitkomsten van de vergelijkingsvluchten.

Het geluidsmmeetnet wordt geregeld geraadpleegd. Gemiddeld per maand 475 keer. Duidelijk minder dan de vorige verslag periode, maar wel verklaarbaar omdat er geen internationale oefeningen zijn gehouden.

Meetpunten:

Er zal een tijdelijk meetpunt geplaatst worden aan de Finsterbuorren in Jelsum. De beoogde locatie ligt in het verlengde van de korte baan. Hierdoor kunnen we beter het geluid monitoren bij het gebruik van de korte startbaan aan de oostkant. Voor het meetpunt in Ingelum zijn we, in overleg met Dorpsbelang Ingelum, nog op zoek naar een betere locatie. Zoals eerder vermeld wordt de korte baan vaker gebruikt. Defensie heeft wel toegezegd binnen de geluidscontouren te blijven. Dat betekent dat op deze baan tot maximaal zo'n 10% gevlogen kan worden. De lange baan wordt voor zo'n 90% gebruikt. Het meetpunt aan de Finsterbuorren zal naar verwachting een maand of zes blijven staan om voldoende geluidsdata te kunnen verzamelen. In november werd ook een tijdelijk meetpunt geplaatst bij de stal Seldsum en bijbehorende woonlocatie in Jelsum. We hebben nu genoeg data voor die plek. Dat meetpunt zal binnenkort verplaatst worden naar de Finsterbuorren. Het meetpunt aan de Tsjessingawei in Jelsum was tijdelijk, maar willen we graag langer laten staan; mogelijk vast, vanwege de hoge geluidsniveaus daar.

Optimalisering startprofiel:

Door kortdurend gebruik te maken van de naverbrander kan de F-35 hoger over de dorpen Marsum en Jelsum vliegen bij de starts. Tijdens de vorige COVM hebben we meegedeeld dat de analyse van een beperkt aantal vluchten ons leerde dat dit mogelijk tot 5dB(A) minder geluid kan geven voor deze dorpen. Ook voor de dorpen Koarnjum, Britsum en Stiens bij oostelijke start en voor Ingelum, Bitgummole, Bitgum en Berltsum bij westelijke start korte baan geeft dit startprofiel verbetering. En heel belangrijk is dat de andere plekken rondom de vliegbases hierdoor niet veel zwaarder belast worden. In het najaar van 2025 zijn nog meer vergelijkingsvluchten gehouden. Deze hebben we in november en december geanalyseerd. We deden dit samen met de vliegbasis en het

NLR. Daaruit bleek dat onze eerdere analyse een goed beeld gaf. Wel is het belangrijk dat het startprofiel en gebruik van naverbrander door alle vliegers hetzelfde wordt uitgevoerd. Hier zijn met de vliegbasis eerder al afspraken over gemaakt. Op 15 april hebben we de resultaten besproken met vertegenwoordigers van de omliggende dorpen en wijken. We hebben inzage gegeven in de meetresultaten voor de verschillende dorpen en wijken. Bij een beperkt aantal starts zal de wijk Westeinde iets meer geluid krijgen, maar unaniem waren de aanwezigen van mening dat het reduceren van geluidspieken boven de 110 dB(A) de prioriteit moet krijgen. De vliegbasis heeft daarom het verzoek gekregen om vaker met de AB te gaan starten. Tijdens de vergadering is door de vliegbasis meegedeeld dat dit niet altijd zal kunnen, omdat de geluidscontouren dit niet toelaten, maar dat ze dit willen inplannen zo vaak als kan. De dorpen/wijken kunnen aangeven welke periode wel, welke niet. Besloten is dat de Auditcie hierover een advies zal formuleren. Met de dorpen en wijken is afgesproken dat de ervaringen later geëvalueerd zullen gaan worden.

Reductie geluidspieken:

Met ingang van december 2024 heeft de vliegbasis de snelheid en klimhoek aangepast bij vliegtuigen die met military power (zonder naverbrander) starten. In ons vorige verslag hebben we laten weten dat dit gezorgd heeft voor een aanzienlijke daling van het aantal geluidspieken boven de 110 en 115 dB(A). Uit de meetgegevens van het afgelopen halfjaar blijkt dat deze daling gecontinueerd is. Een mooi resultaat. Dit is wat we graag zien. De vliegbasis behoudt de oefenruimte, maar de omgeving heeft minder geluid. “Win-win”. We blijven graag kijken naar meer van deze “win-win” mogelijkheden.

Onderzoek gehoorschade en gezondheidsonderzoek:

Zoals bekend kan bij een hoog geluidsniveau acute en permanente gehoorschade optreden. Volgens een door ons eerder geraadpleegde audioloog ligt de kritische grens bij 115 dB(A) als de onafgebroken geluidspiek langer duurt dan 9 seconden. Meer onderzoek is echter nodig in dit verband. Defensie heeft eerder laten weten dit onderzoek graag te willen faciliteren. Zij heeft het RIVM onlangs opdracht geven hier nader onderzoek naar te doen. De onderzoeksvragen m.b.t. gehoorschade zijn door ons aangeleverd. We zijn van mening dat dit onderzoek een apart onderdeel uit moet maken van het algemene gezondheidsonderzoek. Dan kan eerder duidelijkheid gegeven worden over de kans op gehoorschade en de mogelijkheden om verdere bescherming te bieden aan mensen in de directe omgeving van de vliegbasis. M.i.v. 1 februari is het RIVM hiermee begonnen.

Ondertussen willen wij, onder het motto “voorkomen is beter”, streven naar het voorkomen van geluidspieken boven de 115 dB(A) en 110 dB(A). Zoals hierboven gesteld zijn daar goede stappen in gezet. Met optimalisering startprofiel hopen we dit verder te reduceren.

Flightracker:

De flightracker levert ons goede geluidsdata op. Maandelijks krijgen we van Casper bv een overzicht van alle gemeten geluidniveaus en van Defensie een overzicht van de gemaakte vluchten (op welk tijdstip en met welk toestel). Daarnaast kijken we bijna alle dagen naar de geluidniveaus en gevlogen routes via de Flightracker

<https://lwr.flightracking.casper.aero/>. Als we vluchten constateren met een te hoog geluidsniveau proberen we nog dezelfde dag de oorzaak te achterhalen. Zo nodig sluiten we onze bevindingen kort met de vliegleiding. Kijk gerust met ons mee. De handleiding van het geluidsmmeetnet vindt u hier: <https://marssum.info/permanent-geluidsmmeetnet-vliegbasis-leeuwarden/>

En verder:

-Hebben leden van onze Auditcommissie de media te woord gestaan en zo nodig voorzien van informatie. O.a. Volkskrant, Omroep Max, Leeuwarder Courant, Fries dagblad en Omrop Fryslân.

-Heeft onze adviseur geregeld afstemmingsoverleg met Defensie en Casper bv, die het geluidsmmeetnet faciliteert, over verbeteringen van dit net en de bijbehorende Flightracker.

-Zal de nieuwe staatssecretaris uitgenodigd worden om met hem van gedachten te wisselen over het zogenoemde 10 punten plan waarin ook een drietal zaken van onze commissie verwoord staan.

-Heeft de RVS advies uitgebracht over de invoering van de Wet op Defensie gereedheid. Met een aantal aandachtspunten kan de RVS instemmen met de invoering van deze wet. De volgende stap is dat de Tweede Kamer zich hierover zal uitspreken. Waar nodig zullen wij de Kamerleden graag voorzien van geluidsdata en aandringen op het beperken van de geluidsoverlast.

We ontvingen achterliggende stukken over deze concept-wet. Hieruit bleek dat een deel van de verbeter suggesties van de dorpen Marsum en Jelsum, die in hun zienswijzen stonden, al een plek hebben in de verdere uitwerking. We hebben daarom goede hoop dat de geluidscontouren niet overschreden zullen gaan worden. In de vorige COVM heeft de basiscommandant een dergelijke toezegging gedaan. In de komende COVM zullen we hier andermaal op blijven aandringen.

-Het nieuwe emailadres waaronder we bereikbaar zijn is:

secretaris.auditcommissie@gmail.com

Overzicht hoge geluidspieken afgelopen maanden:

	10-25	11-25	12-25	01-26	02-26	03-26
Hoogste piek dB(A)	115,7	117,8	119*	118,5**	121,5**	116,8
109,9-115 dB(A)	30	31	29	54	50	36
>115 dB(A)	4	2	6	6	4	3

Vrijwel alle geluidspieken boven de 109,9 dB(A) zijn afkomstig van de contourmeetpunten Marsum en Jelsum.

Het merendeel van de geluidspieken boven de 115 dB(A) zijn afkomstig van het contourmeetpunt Jelsum. Meestal van de starts, maar soms ook bij doorstart.

Deze periode waren er gemiddeld minder geluidsmetingen per maand dan eerder. Dit zal het gevolg zijn van een kleiner aantal vluchten.

*Start bij Marsum waarbij F-35 laag vloog en geen bochtje om Marsum draaide.

**Dit extreem hoge geluidsniveau was bij een doorstart bij Marsum.